

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:

Széchenyi-téren, a hidkaputól kimenet balra
a 26. szám alatti ház emeletében.

Megjelen e lap hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelőn.
Ara évnegyedre 3 fl. o. é. Hirdetési ár: négyhasábos sorát először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 krajczár o. ért. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltetik.
A „Közlekedési” cikkek sora után 15 kr. előleges befizetése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középuteza, STEIN J. könyvkereskedése.

Inscel. máj. 15.

Egyik, méltán első rendű kérdés, mely ma az erdélyi ev. ref. hitvallásu gondolkodni szerető férfiakat foglalkoztatja, a papválasztási reform. Én is hallottam egy pár tervet magán uton nyilvánulni e tekintetben; de megvallo, hogy igénytelen nézetem szerint nem találom azokat célra vezetőknek. Azon hazánkfia, a kinek egy pár tervét megemlítettő vagyok, sokkal tekintélyesebb, hogysem minden indoklás nélkül vesse el javaslatát, azért, mielőtt saját igénytelen tervemet előadnám, az olvasó engedelmével tárgyalom azokat.

A mint látni fogjuk, tisztelt hazánkfia igen helyesen azon szempontot tartá szeme előtt, hogy a papválasztásnál alkalmazásban levő általános népszavazat sodró árja ellen némileg biztosítsa az értelmesebb hitsorsosok befolyását. Nemes cél, nemes törekvés; kár hogy terve által az nem elérhető.

Egyik terve szerint ugyanis a végrehajtott választás ellen az értelmes hitsorsosokat egyszeri veto jogával ruházná fel; de ha a tömeg szavazata másodszor is a megvetozott szellemben ütne ki, a választás érvényes maradna. Ki nem látja át, hogy ezen mód azon kívül, hogy az ohajtott cél elérését nem biztosítja, legalkalmasabb az értelmetlen tömeget az értelmes osztály, vagy mondjuk ki kerekén, a parasztot a kaputos ur ellen ingerelni. Száz esztendő éppen százszor történne meg, hogy a tömeg „csak azért is” arra szavazna, a kit előbb választott.

Másik terve szerint közvetett választási módot ajánl. Ugy, például, hogy az összes szavazóképes kepezetű egyének választásának magok közül bizonyos számú választót (például 300 kepezetű egyén válasszon százat) s ezen választottak válasszák a papot. Számos példák, és a mindennapi tapasztalat bizonyítja, hogy a községi tisztviselők és papok választásánál minő befolyást gyakorolnak társaikra az ugynevezett „kolompokok”; annyira, hogy el lehet mondani, miszerint ezen választásokat azon egy, vagy egy néhány egyének kedve, vagy szeszélye kormányozza. Nem lévén valószínű, hogy ezen kolompokok a választók közé be ne választassanak, a dolgon nem lenne segítve, s a tetéleges választásból kizártakat csak ok nélkül ingerelnők, a kik kétségen kívül nagy garral, s tán némi joggal is kárhoztatnák a választókat a pappal eléfordulható elégedetlenség alkalmával.

Magam is tudnék még több okot felhozni mind a két terv ellen, de nem kételkedem, hogy az olvasó maga is talál ilyet elegendő, s ez okból elhallgatom azokat, s csak azt jegyzem meg, hogy én az általános szavazási jogot nem eszoritánám, hanem módokról gondoskodnám, melyek annak ártalmas voltát szelidítsék.

Mielőtt saját véleményemet, illetőleg tervemet, e tárgyban előadnám, legyen szabad megemlítenem, hogy előttem, az általános szavazással együtt járó bajokon kívül, egy más szintén nevezetes körülmény is lebegett, a melyen egyuttal javítani kellene. Ez a „próbás rendszer.” Jelenleg az üresedésbe jött eklézsiába a csödület kihirdetése után a consensust nyert papok és theol. candidatusok eljárának próbákra. Egy-egy jobb eklézsiába próbál 25–30 egyén, kiknek 80%-ja rendszeren némely kevesebb jövedelmű eklézsiák papjaiból telik ki. Igen természetes, hogy ezen 25–30 egyénből csak egy lehet szerencsés, s nem ritkán olyan, a ki egészen más tulajdonokkal lyerte meg választói tetszését, mint a melyek egy papnál okvetlenül szükségesek, például nagy hang, hizelgés stb.

És ez szinte természetes. A köznép ismeret-ségi köre szűk s éppen nem áll módjában a próbára jött egyének mindenikének erkölcsi magaviseletéről tudomást szerezni, a mi pedig szerintem fontosabb, mint a templomi szolgálat, mert azt minden pap, erkölcsös vagy erkölcstelen, köteles a megállított norma szerint teljesíteni. Meggyőződésem, hogy egy pap több hatással lehet hallgatói erkölcsére külső élete által, mint a szószékről.

És már most képzeljük el az elbukott 24–29 egyén sorsát, s ezek közt a papokét, a kik iránt, először saját hallgatói fél annyi tisztelettel sem viseltetnek többé, mint azelőtt s némileg tán jogosan; s a kiknek másodszor, egy újabb üresedés alkalmával elbukásuk bizonyosabb, mint az első volt, hire futamodván az első mellőztetésnek, melyet a kolompokok és vetélytársak nem késnek kihasználni. Innen van aztán az, hogy a próbára menő pap rendszeren eltűnik hallgatói előtt szándékát, s a távolabb lakók közönségesen rokonai látogatást hazudnak; fáj, hogy e szót kell használnom; a közel lakók, pedig minden alap nélkül azt erősítik, hogy ők ezen s ezen napra a nt. esperes ur által ki vannak rendelve istenitisztet tartására az üres eklézsiákba. Nem egy paptól hallám, maga-maga előtt pírul ez eljárásért.

Sűrgető szükség parancsolja tehát segítni e bajon is.

És most reá térek saját véleményem előadására, a melyről ugyan nem állítom, hogy tökéletes, de a melyet az avatottabbak tán felhasználhatnak a szükségeltethető módosításokkal.

Szerintem tehát 1) az üresedésbe jött eklézsiák a püspökség útján a tudomás vétel után rögtön körzendő lenne az egész superintendenciában, éppen mint most, beneficiumok s egyéb körülmények megemlítésével;

2) ugyan ez alkalommal 4–6 héti határ idő tűzethet ki, a mely alatt minden pályázni kívánó pap vagy theol. candidatus köteles lenne illető előjárásáig, a pap esperesétől, a theol. seminarium növendéke tanáraitól, kieszközölt bizonyítványával ellátott folyamodását pecsét alatt beiktatni azon egyházmegyé espereséhez, a melyben az üresedés történt.

3) A kitűzött határ idő után való napon összegyűlne az esperes lakásán, avagy egy általa előre kitűzendő helyen egy már előbb összeállított candidáló bizottmány, mely állna az esperes elnökelete alatt egyik ezen egyházmegyében lakó lelkészből, egyik világi főgondnokból s az üresedésbe jött eklézsiák két küldöttjéből. Itt megjegyzem, hogy ha az illető eklézsiában patronus avagy egy vagy több birtokos lakik, a küldöttek egyike ez lenne, ellenesetben két értelmes köz polgár, habár a kolompokok közül valók lennének is.

4) Az így összeállt ötös bizottmány előtt az esperes sorban felbontaná a beérkezett pályázó leveleket, s érett megfontolás után kijelölne (a bizottmány) a folyamodók közül hármat. A többiek levélt és irományait rögtön megsemmisítné, hogy az illetők mindannyiszor kénytelenek legyenek új bizonyítványt szerezni. A miáltal az lenne elérve, hogy egy tán ezen pályázás óta több tekintetben hatványolt egyén, egy újabb pályázáskor nem használhatná fel jelenlegi jó bizonyítványát.

5) A három jelölt rögtön ezen ültésből értesítettnek, s részükre kitűzethet 3 egymás utáni vasárnap, a melyeken az illető eklézsiába próbára megjelenjenek.

Mellözve a bővebb indoklást, legyen elég megemlítenem, hogy ennyi próbát már csak a hosszas szokás miatt, és azon okból is megengedhetők tartok, hogy a köznép iz-

lésének is elég legyen téve. Elég nyerevénynek tartom azt, hogy a 3 jelölt közül bármelyiket is válassza el a tömeg, emberileg szolgálva rosszul nem választhat.

6) A próbák bevégezete után a lehető leg-rövidebb idő alatt, például az első vasárnap, egyik szomszéd lelkész s egyik világi főgondnok jelenlétében történjék meg a választás. Nézetem szerint a relativ többség is elegendő lenne.

Megtörténhetnék, hogy a jelöltek közül valamelyik időközben elállana a pályázástól. Hogy az ötös bizottmány újra összehívással ne terhel essék, ezélszerűnek látnám még 2 pót jelöltet is választani az első összehíváskor, s a visszamondás esetére az esperest bízám meg, hogy a két pótjelöltből egyiket a próbára meghívja.

Ennyiből állana igénytelen tervem. Facile est inventis addere.

Lehetnek, a kik a candidatio eszméjével nem tudnak megbarátkozni. Ezeknek megjegyzem, hogy az észme nem új, de a mint én ajánlám sokkal szabadelvűbb és célra vezetőbbnek látszik, mint például a zürichi egyház alkotmányban bevett papválasztási mód. Ott ugyanis a Zwingli által szerkesztett, de csak ennek halála után méltó utódja Bullinger által a zínat elé az 1532-dik év octoberében terjesztett, s nov. 6-kán elfogadott egyházalkotmány szerint „a lelkipásztori hivatalba lépődők, egy hat tagból, nevezetesen két lelkipásztor, két professor s két polgári tanácsnokból álló bizottmány elé állanak; bizonyítványukat beadják, s magukat megvizsgáltatják. A vizsgáló bizottmány a maga jelentését a tanácshoz (világi hatóság!) adja be, s a hivatalra vágyakozók közül, miután azoknak bizonyítványait megvizsgálta, ez választ ki egyet, a ki is az ezt követő vasárnapokon a tanács küldötte, vagy az illető helység főnöke (újra világi hatóság!) az esperes vagy dekan által több vidéki lelkipásztorok jelenlétében a gyülekezetnek bemutatattatik.” S ha a népnek nincs ellene semmi kifogása, a dekan által hivatalába felavatattik.

Igen sokban hasonló ehez a genfi egyház szervezetben látható papválasztási mód, csak hogy itt a világi hatóságnak valamivel kevesebb befolyása van, míg igénytelen tervemben éppen semmi nincs, s csak a legközelebből érdekeltnek folynak belé.

Az észme tehát nem új, azonban még ott is észlelvezetőnek bizonyult be, a hol az kevésbbé szabadelvű alapon áll. Új csupán az alkalmazási mód, de a mely azt hiszem, sok javítással alkalmasnak bizonyulhat be.

En, hitem szerint, megtettem kötelességemet azon az uton, a mely előttem nyitva áll: előadám véleményemet a papválasztást illetőleg, valeat quantum valere potest.

Gyarmathy Miklós.

Nevelésügyi közlemény.

Mintán többrendbeli nevelésügyi közleményeket olvasok, terveket, létesítési ohajtozó észleleteket, megtörténteiről kimutatásokat, staféle; az egyházkörményekbeni falusi iskolákban a téli tanulás feletti vizsgálatokról értesítések mindenfelől kezemre küldetvén, és azok felől a bíralatok a folyó hó 3-án Sepsikörspatakon tartott egyházkörményi közgyűlésben jegyzőkönyvileg kifejeztetvén: midőn egyfelől a részletes kimutatásokat, a közgyűlés bíralati jegyzőkönyvével együtt, az illető unitárius egyházi felsőbbségnek fölterjeszténem, nem leendő érdeketlen másféló annak kivonati értelmével a tisztelt olvasó közönségét megismertetnem, annyival inkább, mert háromszéki helyzetemben úgy tekintem magamat, mint az unitáriusok erdélyi központi nevelésügyének délkeleti szárnyességét. Egyéb-iránt a tantárgyakban minden erdélyi iskoláink

az 1855-ki szeptember kezdetén közsinatilag kitűzött modort és rendszert követik, melyhez tartják magukat minden egyházkörményeink felügyelőiségei is. Ordo est anima rerum! Nálunk nem kénylik és szeszélylik szerint tanítanak a tanítók, hanem ha, felteszem, a kolozsi vagy szováti taniót a vallásdirectori-um Kökösebe vagy Laborfalvára rendelné, hogy az ottani iskolával adjon exament, pár órai kérdészedés, pühatolódás után minden nehézség nélkül megtudná tenni.

A t a n t á r g y a k ezek: I. osztállyal: valláslelmek, tízparancsok, anyanyelv elemei, betűzés, olvasás (a fali abécéznél) számtan elemei, kézikönyv a kisdedek számvetése, írás, ének. II. osztállyal: vallás, kézikönyv a keresztyén vallás elemei című dolgozata fölfigyeltendő püspökünknek. Anyanyelvben olvasás, mondatok elemzése, szó- és írásbeli mondatok készítése, helyesírás, számtan, elemi számtan, írás, ének. III. osztállyal: vallás, nagykaté, szenthistoria, anyanyelv olvasás, nyomtatás-és kéziratból, mondatok ismertetése, helyes írás, Gáspár és Kovács szerint; számtan, elemi számtan, növény-, ásvány- és állattan. IV. osztállyal: Bővebb ismételése a vallásiaknak és anyanyelvieknek, értelemgyakorlás, erkölcsi mondatok, helyesírás, számtan, természettan, írás, ének. Ezen osztályozás és tárgysor megáll és gyakoroltatik, a helyviszonyok és népesség szerinti szűkebb vagy bővebb mértékben.

Öszintén mondom, rossz tanító nincs környékemben; még olyan sincs egy is, ki megintést érdemelne; haneha valamely tantárgyból ő maga kérd olykor utasítást, felvilágosítást. Van azonban pár kitűnő, hosszosan mindig derék tanítónk, kiket egyházi felsőbbségünk papi ranggal és czimmet díszített fel: a koros Albert Áron Bölönben, és a középkori Kiss István Kökösen.

A tavaszi iskolavizsgálatok alkalmával megépőleg tűnt fel Sepsikörspatában, hogy egy pár testvér inséges fiút, Magyarhonból bevándoroltakat, unitárius lelkész Farkas József anyagi, tanító Kovács Ferencz nevelési szellemi kenyérrel ápoltak télen át.

Nincs iskolánk e környékben, melyet más vallásu azon helységi gyermekek örömet ne látogatnának; mert érzik, hogy azt szellemi építéssel tehetik.

Tavalyi kimutatásában a nevelésről az unitárius egyházi főigazgatósság arról értesítet a közönséget, hogy az erdélyi unitárius létszám tiszta tizedet iskolálgatóknak teszik; és ez háromszéki egyházkörményekben is valóssággal így van, holott a központtól tekintve, sőt az egész honban is legszélsőbbek vagyunk. Szégyelődök is mi, kimondhatatlanul szégyelődök, ha ez így nem volna, akkor, mikor mindnyáján a magyar nemzet tagjai vagyunk.

A folyó hó 3-ki környéki egyházi gyűlésnek az itteni néptanítás felől semmi aggodalma nem merült fel.

Ennyit nevelésügyünkről! Szólok meg keveset más tárgyról is: Van t. i. lakásom közlemben egy fűrdő — a „Málnási bugyogó” nevű — mely évtized óta kezd gondozat és nagyobb figyelem alá jönni, s már a jól szerelés valóságát és jól rendezés kényelmeit kezdi feltüntetni. A régibb vadon állapotnak, torzalaknak, elhagyatottságnak semmi nyoma. Van állítva körötte, közlemben 27 szoba, vendéglő, s meglehetősen kényelemmel bir. Szobák napi ára: 30–50 kr. Egyszeri fűrdés díja csak 5 kr. Legalább ez időre így van határozva. Fa a közelből ingyen, legelő legutányosabbban. Gyógyhatása: szembajokban, siketségben, köszvényben, női betegségekben, idegbajokban, bőrbetegségekben, fekélyekben, csöves sebekben stb. E gyógyforrás vize mint-hogy nem íható, ezt igen kényelmesen pótolja az attól néhány lépésnyire eső borvizforrás.

Árkos, május 14. 1864.

Kiss Mihály.

Berlin, apr. 30.

Értesítés a berlini magyar könyvtárról.

Hogy a fenebbi czim alatt ugyanazon intézetről lesz szó, melyről a huszonöt alapító egyike Gáspár János, jelenleg n. enyedi tanár ur, talán az 1857-diki „Délbáb” napárban, Szász Gerő, jelenleg kolozsvári ref. lelkipásztor ur pedig a „Szépirodalmi Közlöny” 1858-i évfolyamában kimerítőleg értesítették a hazai

közönséget, könnyen kitalálhatja a tisztelt olvasó.

E sorok czélja az 1858-ban megszakadt értesítés fonalt felvenni, legkülönösebben pedig még az intézet alapszabályaiban kimondott félvi értesítést megtenni.

Szász Gerőnek 1859-ben történt elmenetelével az Emlékkönyv jegyzőkönyvi része, mely az intézet életének némileg tükre, habár nem talált is folytatást kezeire, de néhány lelkes ember csak megemlékezett e kisdied könyvtárról. Különösen a nem keveset fardozott Szász Gerő követtek Geibel, kiadó könyvtáros Pestről, Bodola Dénes, Miklovicz Bálint, Fazakas József, mind a három itten tanult egyén, és Lauka Károly itt volt tanuló közbejárására Somogyi Rudolf pesti tanár.

A mi pedig a közelebről véget ért 1863/4-i téli semester történetét illeti, szóljanak a tények.

1) Az említők téli félvi alatt bejegyezte magát az emlékkönyvbe 13, azaz tizenhárom tanuló, névszerint: Pünkösdi Ferenc, Rose-naue Károly, Szakács Mózes, Weisz Lajos, Jaskó Károly, Wisz Vilmos, Ivánkovits István, Discher Lajos, ifj. gróf Teleki Sámuel, gróf Teleki Béla, ifj. Bertha Sándor, Pázmándi Béla, Pázmándi Dénes, s ezek legelső találkozásai összejövetelüket folyó évi martius 13-án tartották, ugyanez Szakács Mózeset részes választván.

2) A megszakadozott emlékkönyvet újra körtették.

3) Az emlékkönyv pótléka gyanánt egy arcképalbumot nyitottak, hogy t. i. a jegyzőkönyv szavai szerint, ezen arcképalbummal is jelesseink életrajzához egygyel több forrás legyen. Ezen album befogadhat 200 fény- és 60 nem fényképet.

4) Meglévén a könyvtárban a „Budapesti Szemle“ 1. 3. évfolyamaiból több füzet, ezen évfolyamokat szerencsén kiegészítették, s folytatásul a 4-ik évfolyamot is megszerezték, csakis a legeslegelső füzet hiányzik mind-edig.

E pontnál lehetetlen szíves közönetünket nem nyilvánítani, valamint tks Csengeri Antal kiadó-szerkesztő urnak többrendbeli szíveskedéseért, egy Felméri Lajos pesti theologus barátunknak is az ügy érdekében tett, nem csekély fáradozásaiért.

5) A fenebbi folyóirathoz hasonló, hiányos állapotban levő könyvtárunkban a K. magy. term. tud. társ. évkönyvei és közlönye is, ezt is annyira egészítették, hogy immár legalább az Évkönyv 1. 3. és a Közöny 2. 3. kötetei teljesek.

6) Megindították a könyvtár számára a „Prof. egyházi és iskolai lapot“ is, megszerzvé az 1863-ik évfolyam szinte teljes példányát, mert már csak az 51. szám nem került még mindezt ideig kereső kezünkre.

7) Tiszteletes Révész Imre ur szíves volt megküldeni könyvtárunk számára három munkáját, u. m.: 1) Vélemény a magyar protestáns egyházi alkotmány főpontjai felett; 2) Erdősi János stb.; 3) A magyar protestáns egyház szabadságának védelme stb. Ugyazintén tks Csányi Dániel tanár ur is szíveskedett megküldeni a Kereske-féle felsőbb mértani művet. Az elszállításban fáradozott t. Miklovicz Bálint ur. A jegyzőkönyv szavai szerint: közönetet szavazunk valamint a szerző illetőleg kiadónak, ugy a küldő és elhozónak is.

8) A fenebbi elősorolt 13 egyén közül azok, kik a már beállott nyári semestere is itt maradtak, mult félévre választva volt ör Szakács Mózes — szabályszerű lemondása után — a nyári félévre ismét örnek választották, s a hírlapi értesítés elkészítésével megbízták.

Körülbelül ennyi az, mit intézetünk legközelebbi élete felmutat, legyen szabad azonban a fenebbi tárgysorozattal kapcsolatban még néhányat szólni.

a) A 3. pont alatti arcképalbumra nézve kötelességünknek ismerjük tudatni, hogy mindazok, kik becses neveiket az emlékkönyvbe mi előttünk bejegyezték, ha arcképeket megküldeni szíveskednek, örömmel fogadjuk, sőt ha egy-egy középpontból többen küldenek, szükség esetében még válasz-levelelírásra is kötelezzük magunkat. Az ör szállása: Annenstrasse nro. 16. 2. trefpe; de a ki szolgálatát csakis július 1-ig ajánlhatja.

b) A 4. pontra vonatkozólag pedig kijelentjük, hogyha valaki a „Budapesti Szemle“ legelső füzetével szerencsétlen, mi is szolgálatunk cserében a nevezett folyóirathoz akár a II. kötet 9 első ívét tevő, akár pedig a III. kötet 16 első ívét magában foglaló, jó vastag füzettel, mivelhogy ezek a könyvtárból, mint duplumok, ki vannak véve.

c) Az 5. ponttal kapcsolatban tudatni kívánjuk, hogy a K. magy. term. tud. társ. Közönye 1862-re szóló III. kötetének első része szabad rendelkezésre áll annak, a ki nekünk megküldi a szóban forgó társulat évkönyvei 2- vagy 4-dik kötetét, s ha mind a kettőt megküldi, annál szebben meg fogjuk köszönni.

Egyebek között nagyon égető szükség volna a Horváth-Mihály-féle „Magyarország

történeti“ című, 1848 előtt bevezgett munka u. n. negyedik szakaszára, mert a három első szakaszt, kötetet még régen megszerezték volt az illetők. Ha tehát fenebbi cserепéldáinknak valakinek javára lennének: a Horváth-féle munka 4-dik kötetéért is felajánljuk akár melyek.

Most már kellene következni valami felhívás-félének, de mi se az előttünk bejegyzett 416 tagból álló gyönyörű contingenst, se pedig a hazai író közönséget nem merjük háborgatni, s pedig azért, mert a kinek lelkeben az a szellem él, mely az alapítókát lelkesítette, az olyan nagy is alkalmilag mindig örömmel hozza meg lelkeinek drága gyümölcsét, a más szellemek pedig. . . .

Annyit azonban mégis bátorodunk ki-mondani: ez a könyvtár azért született volt, hogy a Berlinben tanuló magyar ifjúságot szakadatlan kapcsolatban tartsa hazája irodalmával, sőt itteni tanulmányozásaiban is némileg kalauzolja, s alkalmilag szolgáljon még azoknak is, a kik jó lélekkel akarnának mi-felőlünk valamiképp tudni. Itt tehát mindenből csak a legjava kell.

Záróképal álljon itt néhány sor az itteni egyetemen levő stipendiumról is.

Van itt két stipendium, s áll mindkettő különkülön 80, azaz nyolcvan porosz tallér-ből—120 o. é. forint ezüst pénzben. Megkap-hatja az olyan erdélyi theologus ifju, ki a n-enyedi főtanoda előjáróságától erre vonat-kozó ajánló-levelet hoz, s legalább egy theolo-giai magán lecke-t hallgat. Ha az ajánló-leve-lél kéznél van, a többi teendőket megtalál-hatni az egyetemi könyvtárban elhelyezett „Berlini magyar könyvtár“ legelső könyvében az u. n. Emlékkönyvben. Életkérdés az oct. 15. előtt megérkezendőt ifjura nézve e tekintetben csak az, hogy folyamodásával egy na-pot se késlel, mert különben legalább is egy negyedét elveszt. Tehát itt az idő igazán pénz lesz, azaz pénzbe kerül.

Nem lesz talán fölösleges az a megjegyzés is, hogy a mit a stipendiumról írtunk, éppen nem oklevelekből merítettük, hanem csakis magunkon tapasztaltuk. Valamint azt is jó tudni, hogy a stipendium ismét folyamathat indítása nem csekély utánjárásba, sőt küldelmébe került némelyik hazánkfiának, s mi, kik élvezzük, nagy köszönettel tartozunk ebbéli fáradozásaiért János és Lajosnak és Szász Gerőnek.

Ülésileg történt jóváhagyás után közli Szakács Mózes.

MEGYEI ÉS KÖZSÉGI ÉLET.

Nászód. *) május 5.

T. szerk. ur! Midőn közrebozsított ezen levelem, szándékomban a nagy érdemű olvasó közönségnek egy pert felmutatni, mely száz éve vette kezdetét, az óta sok vitán ment keresztül, s hol az egyik, hol a másik résznek kedvezett a szerencse, míg az egyik most erő-hatalomhoz folyamodik s nem ügyelve a törvényre, a másikat kiveti a peres birtokból, s mert azt használni merete, megátadta; mintha bizony most is az ööljog uralkodnék, s nem lenne elég erőlyes hivatalnokunk. Hanem azért én is azt tartom: Bizony csak jobb mégis szomszédunkkal barátságban élni, mint velők perelkedni. Szándékomban tehát a legbiztosabb kútfők szerint leírni azon határvillongást, mely Kis-Ilva, Földra, Neposz és Rébrióra oláh az egy; Tád, Pántak, N. Demeter szász falvak közt a másrésztől, történt és van.

Az 1713, 1721, 1724 diki évi összeírások szerint az oláh községek lett a most kérdéses terület, s ők birtokolták is háborítlanul 1763-ig, a mikor a határszél felállítván, a területek meghatározása véghezvittet. Ekkor lett per tárgyává, a még most is az, terület, csakhogy az oláhok tartották birtokukban és használták máig.

1862-ben a gubernium kiküldötte mlgos Pap A'ajos kormányzóki tanácsos urat az ugynevezett Horváth féle határvonal felkérésére, vagy ha ezt nem találta, egy más felállításra végett, s ő csakugyan ez utolsót tette, miután a nevezett határvonalat nem találta. Ezen határvonallal azonban az oláhok birtoka tetemesen megsértetett. A birtokaikban meg-csonkítottak kérelmezésére a gubernium egy határozatot bozsított közre, mely szerint az oláhok magán birtokaikban megmaradhattak. Később azonban, ugyancsak 1862-ben, a fő-kormányzó azon rendeletet adá ki, hogy az oláhok ez évben a peres földekről betakarít-hatják ugyan természetben, de a többé joguk és keresetük e területen nincs. Az oláhok azon-ban e parancs daczára 1863 tavaszán is fel-szántották e területet, a miért is ők 101 ka-tonát kaptak büntetésből a csendőrség mellé tartás végett és tartották a katonákat 1863 márczius 25-kétől december végeig, tehát 9 hóig. A szászok birtokháborítási nevet adván

*) E levél közlésével léssünk kellett kényes volta miatt, minthogy névtelenül volt hozzánk beküldve; most ennek hitelességét írja igazolván, közreadjuk.

Szerk.

a fő-kormányzó rendelete áthágásának, fellép-tek az oláhok ellen, a határvillongás meg-szüntetése végett kiküldött bíróság előtt, Bi-lakon. De a megbízott bírósági commissio a helyszínre kijövet, a kérdés alatti területet megszemlélte és ezen szemle után egy ideig-lenes intézkedést tett, mely szerint a földrai és neposziaknak tovább is megengedtetik a kérdéses földterület mivélése, míg a szászok által beadott birtokháborítás név alatti per el-döntetnek. Ezen intézkedés a szászok recur-rálása daczára mind a királyi tábla, mind a gubernium mint legfelső törvényszék által me-gerősített. E szerint tehát joguk volt a föld-rai és neposziaknak a szászok által beadott birtokháborítási perrelő bátorozásig, a kérdéses földet tovább is miveln. Ezenkívül az oláhok bírájukat, mint küldöttséget a fő-kormányzék elnökségéhez Szebenbe küldötték egy ké-relemmel, melyben a politikai hatóságtól ne intézkedés fenntartására segítséget kérték, ze hogy jogaikban megint akadályoztassanak. Mielőtt azonban e kérelemre válasz jött volna, 1864 ápril 22-én kijött a bíróságtól egy biz-tos, királyitáblai határozat nyomán az oláhok-tól beadott semmiségi panaszra, ki is a föld-rai és neposziakat formászerint bevezette ké-résekre a kérdéses birtok egyrésztébe. Ennek alapján 13 neposzi lakos apr 25-én szántani ment, de délfelé 400 körül levő szász által megtámadtattak, s a mint értesültek, miként ezen nagyobborszt puska és lándzsával fel-fegyverzett sereg követése a szántással való felhagyás, minden ellentállás nélkül hazavonul-tak, de a felfegyverzetek nyomban követtek és csak a csendőrség éberségének köszöhető, hogy Neposzt, mint szándékok volt, fel nem pusztították, vagy legalább lakosainak tetemes kárt nem tettek.

A tovább történetek, vagy ha megérem a kifejtést közölni fogom. *)

Nálunk ma is hó eset, s a szobában tü-zet kell raknunk, ha írni akarunk

K. B. I.

Csik-Somlyó, ápril hó.

Az erdélyi rom. kath. egyházmegye lán-g-buzgalma és tüzeleklő főpásztorja ft. Haynald Lajos ur ő excellentiájának nyája jóletéért dobogó nemes szíve kifolyásából alig hang-zott el a csik somlyói tanodának főgymna-siummá leendő felemelése, s ugyan itt egy eddig annyira nélkülözött tanító-képezde fel-állításra tekintetből a felhívó szöveget jóte-kony adakozásra, nem csak a bérczes kis hon-kebelében, sőt a szomszéd Magyarországon is ez eszme valósíthatására a mag oly termé-keny földre esett a haza jobbaj szívében, miszerint a vezetett aláírások folytán a csik-somlyói első erdélyi kath. magyar tanító ké-pezendek 1858 okt. 4-én történt ünneplés megnyitása alkalmával közbíre tett iskolai pénzalapot kezelő püspöki bizottmány jelen-tése szerint azon tanoda pénzalapja gyarapi-tására 95,548 frt 12 1/2 kr p. p. ígértetett meg.

Hogy minő hálaérzemény dobog a széke-ly nemzet kebelében e hon fényes nevl azon nagyjai és minden nagyleklő jótevők iránt, kik a tudomány felvirágozására nem sajnálták fil-leireket, legyenek azok bár egyesek, vagy testületek, a fenirt pénzkezelő püspöki bizott-mány rendes időben tolmácsolni nem mulasz-totta el.

A befizetések megkezdése határidejétől, vagy is 1858 nov. 1-től kezdve minő erem-ményt képes az ígérget lerovását illetőleg felmutatni az érintett bizottmány, njből köz-hírré tenni szükségesnek véli.

Ugyanis a fenirt ígérgeti mennyiségből 95,548 frt 12 krból p. pénzbenben, vagyis átváltoztatva o. értékenben pénzre 100,325 frt 6 krból befizetett részünt egyesek, részünt testületek készpénzben, állam- s urbéri köte-lezvényekben 61,569 frt 52 kr, melyet leltive az ígérgeti összegből, marad 38,756 frt 9 1/2 kr osztrák értéken befizetni való mennyiség a nagyleklő ígérők által.

Dicső nevl jótevők! honunk fényes nevl nagyjai!! és minden jóért s nemes czélért hön érző községek s testületek előjárói!!! kik tett ígéreiteket még eddig nem valósítá-tok, hozzátok intéztetik e mostani szöveget. Ti tudjátok, hogy a tanoda szentélye kebleink hobb vágyai nemesbítésének, szétszentsége egy új nemzedékben nyerendő szellemi kincsnek, az ész világa terjedésének; kétségkívül elő-tétek ígéreiteket tételekór azon vágy lebegett, hogy az egykor hírneves széke-ly ösők még hála a gondviselésnek nem korcs ivadéka- közt mindenütt a feddhetlen erkölcsösség, tiszta vallásosság s ezeken alapuló józan ne-velés gyümölcsözőzzon, és hogy a gazdag s szegény kunyhók lakóit egyaránt boldogító ama magas terv, legmagasab czél létrejőjön. Hogy tehát kebleitek leghobb vágyai teljesül-hessenek, szerény felhívás intéztetik hozzátok, kik a csik-somlyói első erdélyi magyar kath. tanító képezde főgymnasium és rendes főelemi iskolai pénzalap gyarapítására tett ígéreitei-

*) Szíves közléseit ama vidékről jövőre is el-várjuk.

Szerk.

ket még be nem fizették, s honfiai lúdvöz-léssel felkértek, ígért s még be nem fizetett jóte-kony adakozási összegeiket akár köz-vetlen, akár egyházközségi espereségeiket útján a pénzkezelő püspöki bizottmányhoz mellebb, habár részletenkint is elküldeni töre-kedni, annál is inkább, minthogy az öt év alatt részletenkint fizetni kötelezett ígértek beadási ideje is már a mult évben lejárt.

Végül minden lelkesz urak, kiknek egy-házmegyéjökben nemes érzést, de hátrálékos ígértevek találtatnak, tiszteletteljesen felké-retnék, hibeiket az ígért, de be nem adott összegek jóte-kony befizetésére figyelmeztetni. S minthogy a főgymnasium felállítására szük-ségelt 134,000 frt p. p. mennyiség még meg-ígérve sem levén, hiányzik, minden jóért s nemes czélért érző jótevőknek akár részleten-kénti ígértevékre, akár bármilyen csekély összeg fizetésre az út nyitva áll, és az öntudatot nyugtató kedves alkalom készen várakozik.

A pénzalap-kezelő püspöki bizottmány ne-vében

Illyés Ignác,

pénzbegyűjtő segéd.

Bézdiaszék, majus 8.

A futásfalvi község 1858-tól fogva perli az akkori volt bírákat, mert a 3000 forintot meghaladó status-kölcson elpusztították. A jelen magos kormányzéknek utolsó ítélete a vala, hogy a bírák 40 nap alatt száma-doljanak, vagy ha nem, foglaltassanak le a birtokaik; de a mint látom, hat évtől fogva ugy nyujtják az igazságot, mint a esizmadia a szurkot.

A futásfalvi bírák 1850-től fogva házi szá-madásukat soha se terjesztették a falu eleibe, hanem csak a járási hivatal eleibe, mégis a sok panasz következtében számadolni kel-lelt s 500 frt adósság tütötte ki magát. Ezen kár pótlására S. Sat-Györgyről Bene gyakor-nok ur kiküldetett, hogy a bírák javait fog-lalja le, mi meg is történt. En magam adtam a falunak 15 forintot és 27 krajczárt kölcsön a végett, hogy Bene urnak fuvarát s egy napi díját kifizethesse.

A volt futásfalvi jegyző az adószedésben egy év alatt csak egy 500 frt o. é. menendő pennahibát csinált. A történt panasz követ-keztében Csákány adóhivatalnok ur nyomozás- végett Futásfalvára kirendeltetik s ugy találja, hogy a panasz nem csak igaz, hanem az 500 forintot o. é. meghaladja. A jegyző 290 forint befizet adóba s a többivel a falunak mai napig is tartozik. A falu a többiért panaszt emel s a volt falusi bíró Lukács Ignácot ezeltől egy évvel megesketik arra, hogy a falu mi kárt val; ő a hitét le is teszi és semmi sem történik. Mint hallom, ezen kérdés Sepsi-Szent Györgyön egy hetivásár alkalmával az ablakon kinézett, a feje elszédült, kibukott s egy szeké ben levő buzás zsákoknak a nyakát kitörte.

Lukács Károly.

Béáromszék, Czofalva, máj. 9.

Rosz idő jár. Legálabb kikérülhetne volna a természet egyedül, hogy ne bánjék oly rozslat velünk; e hó 4-én d. u. egyszerre csak hópelyhéket láttunk ama januáriusi formában buldogálni, s ez így tartott 5-én délig; a le-hullott hó nagysága egy jó arasz volt, meg-döbentünk, hogy a levegő annyira meg volt hűlve, hogy megfagy a föld; de hála az egek Urának ha kismértékben történt is, érezhető nem lesz talán. Rosz idő jár, még terményeink árának is; itt a legközelebbi piacoznak Nagy-Borosnyón a tisztabúza kis vékaja 88 kr, rozs 40 kr, tengeri 46 kr, tiszta árpa 35 kr, zab 33 kr o. é., csaknem ingyen adjuk.

Utaink igaz jobbakk vannak mint a Kis-Küküllő völgyének, mind megjárának, de Nagy-Borosnyó közt, hová e kis táj gaboná-ját vízi eladni, oly rozslat, hogy nemesak a Kis-Küküllő völgye melletti utat, hanem még bár mely erdélyi vármegyében se lehet rozsa-bat találni. És e valósággal így van N. Boros-nyó közt a keleti végétől nyugatig, s az északított délig egy felsings sár egy kis eső után. Ott, hol piac van, ez valóban szép mulatság; a nagy-borosnyóiak jutnak igazán még oda, hogy léghajó nélkül még a szom-szédba se mehetnek.

Ugy látszik figyelmemet egy tárgy elfogta, s feledtem mit feledni nem kell: ma követ-választás volt itt Orbai székbén Kovácszán. Harmadik választáson a már kétszer meg-választott követ mlgs Thury Gergely ur har-madszor is megválasztatott általános szótöbbs-séggel. És most viszhangozza a Kárpát keleti bérce, s tán évek multával is visz-hangozni fogja e szót: „Eljen mlgs Thury Gergely ur!“ Eljen!!

Csia József.

Árkos, május 11.

Háromszéket és ennek városait viszont fel-hívá a m. kormányzóság a szebeni cnapolt

*) Megjegyzést érdemel, hogy két román ajku szavazatján kívül nyerte m. Thury Gergely ur az álta-lános szótöbbséget.

tartományi gyűlés létszámbányai kiegészítésére. Mikép ment véghez az e körüli eljárás, erről a közönséget csaknem kielégítőleg értesíthetem.

A háromszéki volt központi bizottmány összeült ápril 30-án Seps-Szent-Györgyön a székház közgyűlési termében, hol a főkományszebi leirat felolvasztván, mely reményli, hogy oly követek fognak választani, kik az országgyűlésre bemennek.

Bekövetkezéseig a május 9-ki választásnak elkészültek és kiosztattak a közönségeknek a választásra felhívó nyomott jegyek. Azon nap feltűntével a sepsi miklósvári környéket illető követválasztására Seps-Szent-Györgyön megjelent körülbelül 800 választó és a szavazatszám bizottmány: elnök Székely Gergely, tagok: Bartha János, id. Berde Mózes, Beke Sámuel, Forró Ferenc, Vajna Károly, Vajna Tamás, Veres György. Reggeli 8 órától délutáni 4 óráig a bizottmány a szavazatszedésben nem tárgyolt, s egészen is lejárta, addig t. i. enni se ment; közben nem szünetelni mindenképp tudvesnek hitte. Alig néhány közsébi bíró, s még va'aki a jelen voltak közül nem vettek részt, úgy vélve, hogy mind scillát, mind ebaribdist kikerülniök jó lesz. E. edmény: 795 szavazból esett gróf Kálnoki Dénesre 729, (nagy általánosság, mint mindig) 66 szavazt néhány egyén között megosztott. Ha valakinek kedve volna, a választókat elemezni, talán a közöttük román lelkeszt, és több román magányzót, kik szavataikat a 729-es mennyiségbe sorolák. *)

Minthogy S.-Sz. György város is ugyanakkor választást követett, itt b. Szentkereszti Zsigmond a esett 49 szava, K. M. Jekésre 43, még 3 szavazt pár egyénre. Jónak látom azonban a K. M.-et kiegészíteni, tévedés kiküldetésért: ez ugyanis Kapotán Márton, czimzetes esperes, helybeli r. kath. lelkész.

Általában Háromszéken mind az előbbi képviselők, u. m. sepsi-miklósvári körből gróf Kálnoki Dénes, Orbaiból Turi Gergely, Kézdi-ből gróf Mikó Imre, Sz.-György-ről b. Szentkereszti Zsigmond, Váráshelyről gróf Kálnoki Pál, Ilyefalváról ifj. Berde Mózes; Bereczkből — nem tudom mi történt.

Zárószóvetél, a háromszéki népről: A csak minapban spártainak nevezett Háromszék népe szereti istenét, hazáját és királyát; gondolkodó, komoly, következetes, elvehez hű; az ugynevezett közép is oly szép értelmiséggel bír, minek pája ritkaság Európában; si fractus collabatur orbis, impavidum ferient ruinae!

Még csak pár szót! Vidéktükön a havazó idő eltűnt, esőpöszségevel együtt; pár nap óta kedvezőleg ható enyhe eső mérsékelt alakban, mire is szemmeláthatólag kezd minden felvidulni. Hanem különösen a bizva vetések igen megrongálva a sok késői hó és fagy által, és leginkább a nagy terjedelmű rónakon!

Kiss Mihály.

Párkeresz, május 10.

Külön, hogy levelezői tollunk rég idő óta mind csak nyomort, szerencsétlenséget kell hogy tolmácsoljon; de mit tehetünk róla, ha nincs semmi nálunk, mi kedély derűletet eszközöljön, hogy is lenne, mikor april hava kezdetétől május hava 8-dikáig nem szabadultunk meg hótól, már azt gondoltuk, hogy Szberia betelven lengyelekkel, ide küldik ezután és számokra tart a nagy hideg; fűt az északi szél, hullott a hó, a mi nyomasztólag hatott testünk, lelkiünkre, ezek nem mind leverők-e?

Azutan a magyarhoni szülőkölődök insége? mit ugyancsak papiron olvasva ismerünk, mert hozzájuk egy sem jutott el, pedig itt a keresztényi részvét és akarat nem hányzik. Tegnap lélekemelő szép napunk vala, szép vala az is, mely onnan felül a kék boltozatról fényugaraival a jók és gonoszakra lera-gyoga. E nap örömlünket meghozta némiképen. Hadd szóljak most csak a szomszéd község Bodolán május 8-án este 11 és 12 óra között kiütött tűzvészről, hol egy pár óra alatt 93 telkes gazdának minden javait elhamvasztván, elégett egy 6 éves árva fiu, kit bánatos szívé edes anyja az utzára kihozván, egy távolabbi szomszéd házába bement és ott porrá égett, e fiu edes atyját ezeltől másfél évvel orozva meggyilkolták.

A tűzvész elől sértetlenül megmaradt az urnak háza, papilak és iskola a lángok között is, mert az ott állomásoló csendőrség a legnagyobb szorgalommal működött az ur háza megmentése körül, hogy legyen hol búgolkodjanak ezek a szerencsétlen népek. Azonban kiemelendő Gazda F., Tóth József ur, csendőr Tamási Lázár, ki a lángok közül hozott ki egy 3 éves gyermeket, hová senki sem mert bemenni; merészségének meg is adta az arát, mert félfelel bajusza és haja mind elégett, nemkülönben es. ör Hubek Fer-

*) Ezuttal a székely földön élő románok közül mindenütt többen csatlakoztak a székelyekhez, mint az előbbi választásoknál.

Szerk.

dinánd, Petersmit Ferdinánd és az egész csendőrség jól oltott és oltatott; volt ott állomásba egy kompánia gyalogság is, ezek is pontosan kirukoltak József Karpellens százados ur vezénylete alatt az alatta levő tiszt urakkal és minden kövítézekkel fáradsáttalanul oltottak másnap reggel 8 óráig. Tisztelet és hálaleismerés jóságotkért; de jaj az égeteknek, mert senki sem vala biztosított, pedig ott van helyt az ügynökség. Több ily szerencsétlen falvak az egész hazában méltán általános részvétre számítanak. Valjon a szegény bodolaiak nem számíthatnak arra, hogy falvájukban levő birtokos gróf urak és több nemeseik, kik szép erdővel bírnak, a szerencsétleneknek ingyen fát kegyeskednek adni?

L. Bitai Sándor.

KÜLÖNFÉLÉK.

— Necrolog.) Idősb Sebes Pál, a torockói és tordai unitárius tanodákban csaknem félszázadig nagy hatályúval működött tanár f. hó 11-én torockói magányában élete 78-dik évében csendesen kimult. Nyugodjék békével.

— A kolozsvári szemgyógyintézetben tevén a napokban látogatást, s személyesen győződve meg a fényes sikeréről, melylyel az intézet főorvosa Dr. Nagel Emil ur kitűnő szakismeretét és bámulatos gyakorlatosságát itten oly áldásdúsan érvényesíti, siatunk a közfigyelmet felhívni ez intézetre. Nincs szárandóbb látvány, mint a mit egy világtalan ember tekintete nyújt, a ki elég szerencsétlen volt elveszteni szemévilágát, s örökéj borongván előtte, magával tehetetlenül, csak egy nehéz terü gyanánt hordozza örömtelen életét. Kényesebb és irtozatosabbnak tetsző műtétet is alig képzelhetni (laicus felfogással), mint a mely éppen a szemem, e finom alkotásu organumon hajtatik végre. De e műtét alig pár másodpercet igényel, s a fájdalom koránt sem oly rendkívüli, mint azt képzelőnk, a műtét végével éppen jelentéktelen. És aztán az a leirhatlan öröm, midőn a pár perc előt még világtalan előtt egyszerre újból felnyílik az elvesztett világ tárgyai és színeivel, midőn a búskomorság által letipott lélek örömrájongva kihalózik s mintegy elől kezd az életet, mely kihalt vala, s mely mint már elvesztettek hitt és újból feltálat kinos kötös értéket nyer! Valóban megmérhetlen nyerevény, nagyzeri jutalom pár másodpercnyi fájdalomba kerülő elhatározásért. Isten óvjon mindenkit a szerencsétlenségűtől, de ha valaki elveszti legbecesebb organumát képességét, csak bámulnia lehet, ha még visszaretten pár másodpercnyi fájdalom kiállításának gondolatától, s később egy hosszú életet reménytelenül, örömtelen, tehetetlen állapotban tölteni, midőn a tudomány oly messzre haladott e téren, midőn oly kincsekkel felérő áldásdú kéz segélye áll rendelkezésre, minő a kolozsvári szemgyógyintézet főorvosának Dr. Nagel Emil urnak keze, kinek egy szépen sikerült műtétét az intézet meglátogatása alkalmával szerencsések valánk végig nézni. E műtét egy már körülbelül 70 éves öreg ember szemén történt, s volt alkalmunk élénk résztvenni a jeles főorvos diadalának és a szenvedő örömeinek érzésében, midőn utóbbi pillanat alatt visszanyerve szemévilágát meghatottan mondá annak, a ki őt az örökéjől megmenté: „Az Isten tartsa meg a nagyságos ur életét és talentumát!” E műtét után főorvos ur szíves volt megmutatni az intézetet részletesen. Igén jól berendezett, csinos helyiség egyelőre tizenkét ágygyal, a külső monostortetzből a Neptun-fürdőhez vezető csendes utcában. Szegények szegénységi bizonyítvány mellett közös szobákban ingyen gyógyíttatnak. De módosabb szenvedő fizetésért külön szobába és a legmodosabb ellátás biztosítása mellett felvételt fizetésért. Ujabbán ajánljuk e nevezetes intézetet jeles főorvosával a közfigyelembe.

— Helybeli mészáros Benigni ur szép mutatóványát adá az erőben annyira kitűnő erdélyi marhafaj bizó képességének is. Négy igazított ökröt hízalt, s habár az állattenyésztők kiválólag tagadják az igazított marhák bizó képességét, Benigni négy ökre közül félévi hízalás után az egyik egészen megmérve nyomott 15 mázsa 50 fontot, a másik 15 mázsa 25 fontot, a más kettő 13 mázsa 25 fontot külön-külön. Egyiköket tegnap vágatta le próbául.

— Mező-Bándon gazdasági takaréksárság alakult, mely egy hat évre kibérelt területemeseske jóságot, részvényekből egyesített erővel, mivel hat évig nem osztozik s ily módon akarja megkísérteni, hogy a mit egyes erő meg nem bír, többeknek összesített munkája és szorgalom által takarítson meg valamit jövőre. Ily társulatok alakulásából minden helységben lehetne egy kis tökéskéské takarítani, mely által némely rendkívül olesó áron elárverezett birtokot meg lehetne menteni a pénztözsérek, lelketlen uszorások kezéből, kik lesve lesik a törvényes ítéletek foly-

tán elárusítandó birtokrészek árverezését; de lehetne kézből eladó jóságot megszerzését is sikeresíteni. Egy czél szerűt út a birtok szerzésre, melyre bizony kevés egyes gazda tudja a mindennapi nyomasztó szükségektől igénybe vett csekély jövedelmét fordítani!

— Dr. Entz a magyar országos gazd. egyesület képviselője a brüsszeli nemzetközi kertészeti congressuson oly kitűnő előadást tartott a magyar kertészeti viszonyokról, hogy jeles értekezését a congressus évkönyveiben kiadni egyhangulag elhatározták.

— Debreczenből mart. 15-ről írják: Mult vasárnap éjjel különös természeti tűnény mutatkozott városunkban, mi a természetvizsgálókat nem kis mérvben foglalkoztatja. Elment éjjel, éneklő, mint vízi és egyéb madarak roppant számmal vonultak át a légben városunk felett, melyek közül nagy mennyiségben hullottak alá, részint életben, de oly fáradtan, hogy egytől egy meg lehetne fogni, részint élettelenül. Különböző gémfajok, — olyak is, melyek különben vidékünkön ismeretlenek, — továbbá fűrjek, vadruzák, fülemilék stb. voltak az aláhult madarak közt. Kovács János tr. ur. ezen lezuhalt szárnyaik közül egy ugynevezett „légykapó”-t s egy gémfajt a főisk. muzeum számára ki is tömött. Ugyanazon reggel a nagytemplom körül több verebét és sármányt találtak életjel nélkül a földön heverve. Beszélk, hogy e madárvandorlás hétfőn éjjel ismétlődött. Mindenesetre különös esemény, mely megérdemelne, hogy azt a természettudósok bővebb vizsgálódásuk tárgyává tennék, s okait kinyomoznák.

— Ploener pénzügyminister ezuttal nehezen fog állásban megmaradni, a „P. C.” leg-alább minden beforgó jélből ezt következteti, s igen jól értesült egyének szerint már utóda is ki lenne jelölve.

— Ungvárott a konviktusban e hó 22-én „Nászasszony” (Ceaxa) című szindarabot fog-nak az ottani könyvtár s a szegény ó-hittanulók javára orosz nyelven előadni.

— Azon bir, hogy Pulszki Ferenc hazánkba kegyelmet kapott, s jóságoit visszanyerte volna a „P. Napló” szerint teljesen alapaltan. Neje kapta vissza vagyonát. Innen eredhetett a félreértés.

— Több szenvedélyes balletkedvelő Bécsben, kik Donato Julianót, a fellábu táncost tinnepeles fogadtatással várták a vasutnál, egy a schleswig csatatéren megcsontult és házájába szállított vitét fogtak el helyette. Az illető a korodából jöven, nem volt rendes katonai egyenruhájában s az entusiasták váltig faggatták, mikor fog föllépni s izelöltül nem mutatna e nekik egy pár attitűdöt. Csak az ejtő öket kétségbe, midőn a beteg kinyilatkozta, hogy a seborvos megtűtá neki, hogy négy hét előtt felkeljen. A dolog csak nagy nehezen bonyolódott ki.

— A magyarhoni inségek javára Bécsben rendezett műkiállításnak hölgybizottmánya közudomásra hozza, miszerint az általa rendezett jótékony vállalatnak tiszta jövedelme 23,660 frt 2 krt o. é. tesz. Ez összeg részint a pesti kenyérszótó-egylet támogatására fordítottot, részint az inségi területen fekvő tíz megyében osztottat ki.

— A.-Szilézia Mondschildt helységében, néhány nappal ezelőtt egy paraszt-gazda 13 éves fiát a közel Trachenberge küldé, hogy ott egyet-mást végezzon. A fiu azonban nem tért többet vissza, s a tett nyomozások folytán az erdőben megfagyva találták.

Nyilatkozat.

Minután több helyről felvagyok szólítva, hogy feleldhetlen emléki nagy hazánkfiá gróf Széchenyi István requieme alkalmával, emléke tiszteltetére és megörökítésére Tordán 1860 ban május 10-kén a „Magyar koronához” címzett vendéglőben szép számmal összegyűlt vidéki és városi honfiak részvétele mellett rendezett lakoma alkalmával a „Széchenyi-szobor”-ra általam aláírás utján gyűjtött 100 frt o. é. meghaladó összeggel mi történt?

Az illető tisztelt honfiak megnyugtatója és magam igazolása tekintetéből ezennel nyilvánitom, hogy fenemlített 100 frt o. é. meghaladó összeget a jelen volt adakozó t. cz. urak kívánata szerint azonnal a helyszínen helybeli kaszinó akkori pénztárnoka tks Szigeti Miklós urnak a gyűjtő írvell együtt átszolgáltattam. Tordán, május 19-én 1864.

Puhl Ignác.

POLITIKAI HIREK.

Angolország. London, május 13. A „Daily News” szerint az értekezlet folyó hó 12-kén megkezdette a hercegségek politikai jövőjének tárgyalását. E tárgyalás azonban csak arra szolgált, hogy feltűntesse a hatalmasságok nézetei közt létező roppant különbséget, valamint a békés kiegyenlítésre vezető feltételek találhatóságának nehézségét.

A „Herald” szerint 12-kén egy lépés sem történt a békés elrendezés felé. E lap attól fél, hogy a német hatalmak túlzott követelése megkísérik az értekezlethez kötött reményeket.

A mint a „Nation” londoni levelezője írja, az értekezlet utóbbi ülésében Clarendon lord azt indítványozta, hogy Holsteint egyesítsék déli Schleswiggel s ezt az államot, a mely a dán koronával személyi összeköttetését megtartaná, kebelezzék be a német szövetségbe.

Brunov báró egy más javaslatlall lépett fel, mely szerint Holsteintól és déli Schleswigből egy semleges államot kellene alkotni a helyett, hogy Németországgal egyesítsék; Schleswig bizonyos vidékei magok határozzák el, hogy Dániához, vagy az új államhoz kívának-e csatlakozni.

A francia képviselő La Tour d' Auvergne herceg azt nyilvánította, hogy semmi ellenvetése a javaslatokra, ha azokat az érdekelt nép, illetékes szervei, t. i. kamarái által elfogadják.

A hadviselő hatalmak képviselői a javaslatokat eléadandókul (ad referendum) fogadták el, s nem történt szavazás.

A „Cor. Hav.” ugy értesül, hogy Poroszország és Austria a háboru következtében feloldozottaknak nyilvánították magukat az 1852-i szerződés kötelező ereje alól. Angol és Oroszország tiltakoztak e felfogás ellen. A többi hatalmaknak e kérdésre vonatkozó magatartása még nincs tudva.

A felsőház f. hó 12-ki ülésében Ellenborough gróf a dán német háborura hívja fel a ház figyelmét, s miután hevesen megtámadta a szövetséges seregek eljárását, ama háborut a kényuri hatalmaknak a szabadság ellen folytatott háborújának nevezi. Ö reméli, hogy az értekezlet ellenörökűdni fog a németek tettei fölött, s miután vizsgálat alá veendő a poroszok által kivetett hadiadókat, ezeknek tudunkra adandja, hogy nemesak a háborunak, hanem a humanitásnak is vannak jogai. Végre kérdi, ha valjon ama hadiadók, melyeket a fegyverszünetnek Juttlandban tudomásra jutása előtt vetettek ki, a fegyverszünet alatt is behajtják-e, s ha valjon a fegyverszünet alatt fognak-e újabb hadiadókat kivetni.

Russell gróf ezt válaszolja: Az értekezlet kötelezőségének tartja, egyezkedésre jutni el; azonban kénytelen volt elvli állítani fel, hogy ülésezésének egész tartama alatt semmi felvilágosítás sem fog adatni a kebelében történtek iránt. E szabály alól kivétel történt a fegyver szünet megkötése alkalmával. Abban történt megállapodás, hogy a fegyverszünet alatt semmi hadiadókat sem fognak behajtatni, s hogy a szövetséges csapatok mindazt megfizetendik, a mit nekik szolgáltatni fognak. Az értekezlet a részleteket a hatalmakra s a csapatok parancsnokaira hagyta. Azonban a szerződés szelleme ő szerinte abban áll, hogy a szövetséges csapatoknak meg kellend szünetetni a hadiadók behajtását; az értekezlet a vérontást, valamint a hadiadókat is megszüntetni óhajtván. Ö egyelőre ennél többet nem mondhat.

Ellenborough gróf a fölötti sajnálatát fejezi ki, hogy az értekezlet a hadiadók megszüntetésére vonatkozólag határozottabb kifejezéseket nem használt.

Franciaország. Páris, május 16. Az értekezlet utóbbi üléséről a „Patrie” is ugy van értesülve, hogy Anglia és Poroszország képviselői kijelentették, hogy kormányaik a háboru következtében egészen felmentetteknek tekintik magukat az 1852-iki szerződés alól. Ellenben Angol és Oroszország ama szerződést kívánták volna az alkudozás alapjául venni. A francia képviselő az e feletti vitában nem vett részt.

A németszövetség értekezleti képviselője Beust ur e hó 15-én külön kihallgatáson volt a császárnál. A „France” szerint a képviselő urnak Párisba menetele kapcsolatban áll a német delegált képviselők tiltakozványával, a melyben azt kívánják, hogy a hercegségek lakóit magukat kérdezzék meg jövedőbeli sorsuk felől.

Lapunkban is közölve volt, hogy Napoleon herceg a „Comitato Veneto”-hoz intézett levelében különös hangsúlylyal hivatkozott a császárnak ama mondatára, hogy Olaszországnak szabadnak kell lennie az Alpoktól Adriáig. A párisi osztrák követ Metternich herceg e levelt mielőtt felszólalt a császárnál, mire a császár, állítólag, azt felelte, hogy a kérdéses irat nyilvánosság elébe bocsátását nagyon sajnálja; mindamellett abban a véleményben van, hogy Európában nem lesz béke, valameddig Olaszország szabad nem lesz az Alpoktól az Adriáig. Hogy e szavak ismétlése a császár ajkairól, ha csakugyan ismételve voltak, nagy benyomást tett, igen természetes. Ugyanazért a „France” czélzertinek tartaná, ha hivatalos felvilágosítást adnának a felől, van-e vagy egy mákszemnyi igaz a császárnak tulajdonított e mondatban.

Olaszország. Turin, máj. 13. A képviselőház 12-i ülésében Albieri és Passaglia

a kormányt arra szólították fel, hogy szüntesse meg tartozkodását a tenger elszánt lépést a római kérdés tárgyában. Laporta és Miceli felhívják a kamarát annak kimondására, hogy Róma elfoglalása szükséges Olaszországra nézve. Masolino indítványozza, hogy a rómaiakat hívják fel, hogy saját sorsukról maguk tanácskozzanak. Chaves törvényjavaslatot kívánna előterjesztetni, mely a pápai területen választókerületeket állítana fel. Ekép a rómaiak képviselőválasztási joga el lenne ismerve. Szerinte Franciaország e határozatot nem fogná ellenezni, miután legkisebbé sem ellenkezik az egyház fejének biztosított oltalommal.

A miniszter kijelentette, hogy ő e javaslatok egyikét sem fogadhatja el. Erre a vita folytatását elhalasztották.

Görögország. Corfu, maj. 11. Az angol csapatok jun. 1-én fogták a jóniai szigetekből eltávozni. A királynak jun. 6-án kell oda mennie. A szigeteket Zaimis kormányzandja mindaddig, míg a kamarai választások megtörténnek.

Oláh-Moldvafejedelemség. Bukarest, maj. 14. A porta a Pruth-vonalnak az oroszok ellen való biztosítása végett két hadi hajót küldött a nevezett folyó torkolatához. A legénység, az oláh kormány engedelmével,

Reniben fog állomásozni. Oroszországot a porta hivatalos uton értesítette, hogy ő az adófizetési szerződések értelmében kötelezve van Moldva-Olahországnak oltalmat nyújtani.

Ma hirdették ki a választási törvényeket s egy pótlék-státutumot az 1858-i egyezményhez. A fejedelem idevonatkozó kiáltványában az összes népet felszólítja, hogy az elfogadás vagy el nem fogadás iránt nyilatkozzék. A pótlék-státutumban ki van mondva, hogy az 1858-i egyezmény továbbra is alaptörvény marad.

Ujabb. Hamburg, maj. 17. Tegetthoff osztrák altengernagy a „Hamburger Börsen-halle“-ban kijelenti, hogy a dán és osztrák hajóraj között folyt csata alatt „Aurora“ angol hajó mind végig Helgoland mellett horgonyzott. Nem igaz tehát, hogy a nevezett angol hajó közremunkált volna „Schwarzenberg“ osztrák hajónak a szövetséges hajóraj-tilésében kijelentették, hogy ők az 1852-ki szerződést nem tekintik többé kötelezőnek.

— Berlin, maj. 17. A „N. D. A. Z.“ igazolja angol lapoknak azt a tudósítását, hogy Ausztria és Poroszország az értekezlet utóbbi ülésében kijelentették, hogy ők az 1852-ki szerződést nem tekintik többé kötelezőnek.

— London, maj. 17. Az értekezletnek mai napon három óra hosszat tartott ülésében

Ausztria és Poroszország felhatalmazottjai előterjesztették közös javaslatukat, a melyeket hosszas vita után a dán felhatalmazottak közlés végett átvettek. A legközelebbi ülés 28-ra van kitűzve, a mikor Dánia nyilatkozata megérkezik, s egyszersmind a fegyvernyugvást is meg fogják hosszabbítani.

Bécsibörze Május 18-án: Nemzeti kölcsön 80.35. 5%, Metalliques 72.70. Bank-részvény 782.—. Hitel részvény 193.50. Váltó Londonra 114.—. Ezüst 114.—. Arany 5.45. 1860-iki Állam kölcsön 96.15.

Május 15-én: Urbéri kárpótási kötvény Magyarországi 75.50. Erdélyi 71.80.

Erdélyi			Alsó ausztriai mérő: vagy is két nagy véka.					Mathal. fontja.
			Tiszta búza.	Rozs.	Árpa.	Zab.	Törökbúza.	
piaczi árák:			k r a j c z á r o k b a n.					
besztercze	május	3.	240—240	200	—	120	160	12
brassó	május	6.	284—284	148—140	148—130	112 106	150	14
dézs	ápril.	26.	310—300	190—180	—	120—110	190—180	11
-Fehérvár	május	7.	380	250	—	200	240	13
kolozsvár	"	19.	340	250	—	144	226	15
-Vásárhely	"	12.	372—320	252—220	—	136	186	12
-Enyed	"	12.	340—326	240—224	—	200 200	224—224	14
amosujvár	"	9.	310—280	220—210	—	120—110	200—200	13
ászfáros	mart.	27.	390—390	290—290	—	196	295—295	13
-Régen	május	4.	324—300	200—180	160 140	124—120	184—180	13
-Szeben	"	10.	373—320	213—200	187 187	167—153	213 200	15
-Udvarhely	május	3.	330—320	147—140	—	120 114	147	11
orda	május	4.	352—294	214—200	160—150	160—155	200—190	11

T. és felelős szerkesztő DÓZSA DANIEL.

NEM HIVATALOS.

(135) A korondi fürdői illető hirdetés. (1 3)

Irt fürdőn enyhült s mulatást szerezni kívánók, szíveskedjenek a már kijavított szállások iránt, bérmentetlen levelek, vagy személyesen fürdőorvos Vajna János urnál Marosvásárhelytől rendelkezni.

(24) Alólirt ön magán valamin betegin sok év folytán tapasztalta, melyszert fog orvos POPP J. G. ur „anatherin szájvize“ nem csak a száj kellemetlen szaga ellen; hanem a fogak tisztasága és ép fentartására is a legjobb szerül szolgál. Bécs, július 4-én 1863.

SCHÄFFER AGOSTON lovag, orvos-tudor, és a bécsi orvosi-kar tagja

(123) Amerikai, némethoni és bécsi, különböző varrással (2—3)

különbféle szerkezetűi varrógépek-raktára

érkezett a Boér Sándor gözzszappan és gyertya-gyáráról levő boltba, Széchenyitér 39 sz. alá; hol a gépek mindenki által megtekinthetők és a vásárlók a gépvarrásokban alapos oktatást és mindennemű utasítást is ingyen nyernek.

Ezen varró gépek mind a legnevezetesebb szerkezetűek és e mellett oly segédeszközök vannak hozzájuk alkalmazva, melyek a legnehezebb varrást szinte játékká, de minden esetben gyönyörűséggé könnyítik p. o.

1) előkészület a férfi ingelők hajtásához, egy ily eszközzel a maga az ingelő hajtásait minden szálhuzás nélkül a legpontosabban hajtja és varrja, továbbá 2) minden szélességű szegő 3) sujtásoszás, 4) paspoilirozó, 5) szalagvezető, hajtó és varró, 6) himző, 7) sujtás és paspoilirozás különbözőle vezetető sat. előkészületek.

A gépek jóságáért és a varrás nem csak tartóssága de bonthatatlanságáért jóállás ajánlatik.

Végre pedig nem vásárlók is szívesen láttatnak a gépek és ezeknek munkálatok megtekintésére.

BOÉR SÁNDOR.

(129) Hirdetés. (2—3)

Szászváros szabad kir. városa és széke tekintetes Nemes tanácsának e folyó 1864-dik év április hó 24-dik napjáról 381 szám alatt kelt engedélye következtében e város piacán délnek fekvő 80 bázszám alatt lévő emeletes ház, szabad akaratból folyó év június 20-án délelőtt 9 órakor árverés útján a többet ígérőnek eladatik.

Ezen ház épült 1848-ban, mégpedig jó erős anyagból, cserép fedélzettel és tűzfallal ellátva; foglal magában egy csinos botot és két lakszobát, 1 konyhát és éléskamarát, a felső emeletben 4 lakszobát szép kilátással, egy konyhát és két éléskamarát, ugyszintén árnyékszékét is; nemkülönben az udvaron egy külön jó erős anyagból épült házát 2 lakrészszel, egy konyhával, pincével és egy boltraktárral. A pince az egész épület alatt elterjed. Ezen kívül van csinos udvara, jó kútja, szép gyümölcsös és veteményes kertje.

Az igen kedvező fölételek felől bérmentes levél útján tudomást szerezhetni tanácsi levélkiadó Molnár József urnál Szászvárosban.

Szászváros, május 1-én, 1864.

Bournász Jakab.

(77) Dr. Doeck-féle gyógymódról a gyomorgörös- és emésztési gyengeségben sat. szenvedők. Bővebb tudomást vehetnek az éppen most megjelent füzetben, mely ezen lap kiadó hivatalában ingyen adatik. (7—7)

(76) (12—12)

Perlmutter Jakab Pesten

váltó szobája s irodája Dorottya-utca kereskedési bank-épület I-ső emelet. Vessen s elad arany- és ezüst pénzeket, állam-, ipar- és sorsjegyeket napi folyó árban. Ad előlegeket pénzekre és értékpapírokra, a folyó ári értéknek 3/4—5/8-ig legutányosabb illeték számításával.

Elad mindennemű sorsjegyeket és más értékes tárgyakat tetszésszerűen részletfizetés mellett legutányosabb árban és feltételek alatt.

A mindenkor meglevő eredeti sorsjegyekről leirt ígérvények legutányosabbban adatnak ki.

Belföldi megrendelések legpontosabban teljesítetnek.

(133) Eladó ház. (2—3)

Hidutezában a 303 számú, két utcára rugó sarok-ház szabad kézből eladó, akár egy más kisebb elcsereendő. Van ottan egy fedél alatt 2 boltzót, 2 stakaturás szoba, egy boltzót éléskamara, egy téli, egy nyári konyha, legalább is 1000 veder borra való 3 osztályu pince, az udvaron egy jó vizű szivattyús kút, kis kert, fa és székérszín, 2 lóra istálló sat. 3 szoba és az éléskamara ablakai jó vas rostélylyal vannak ellátva. Értekezni lehet a fennírt háznál.

Megjelent

Stein János könyvkereskedésében Kolozsvárt, s minden hiteles könyvárusnál kapható:

„Osztrák postaügy“ kézikönyve.

Irt Reisenhoffer Rudolf, cs. kir. postaigazgatósági fogalmazó. Ára e 20 ívre terjedő 8-adrét alaku kötetnek 2 fnt o. ért.

E mű, mely igen tüzettsé, és szorgalommal van írva, nem csak hazai irodalmunk lényeges hiányát pótlja be, hanem egyszersmind benne az általánosítást oly practicus kézikönyvhez juttatja, melyből minden a postai ügyekben felmerülő esetekre nézve kielégítő utasítás merithető, mint melyről bátran állíthatni, hogy szerző e részben hasznos szolgáltatott tett.

Tartalmát illetőleg, két részből áll, melyek elseje az adminisztratív, másika pedig a kezelésszaki szolgálatot tünteti előnkbe.

Nem kevés érdeklél bir egyszersmind az olvasóra nézve az abban foglalt összes postai-összefüggés; valamint a törvénytudónak, historikusnak, geographusnak és statisztikusnak érdekes momentumokat szolgáltat.

Kelet tündérvilága

vagy Száif Züliázán szultán.

Arab rege. Aly bey után fordította Orbán Balázs. Két rész egy kötetben kötte 2 fnt. Díszkiadás, 4 könyomatu képpel, 3 fnt.

Megjelent: Tompa Mihály egyházi beszédeinek 2-dik kötete. Ára 1 fnt 64 kr.

Apostol Pál egyházi beszédeinek

I-ső füzet. Sajtó alá rendezte Nyilas Samu ref. lelkész. Ára 1 fnt 30 kr.

A váltógazdaság vagy az okszerű mező-gazdászat és falusi háztartás alapelvei. Közhasznú elmélet gyakorlati kézikönyv. (Koszoruzott pályamű.) Irt Mártonffy Zsigmond. Ára 1 f. 50.

Államférfiak és szónokok könyve.

Szalay László által. II-dik javított és bővített kiadás. Az egész munka 6 fnt.

Beethoven sonátái. Zongorára. 2 kötet. Ára 8 fnt.

Természet ellen. Regény. Irt Rachel. Fordította Beöthy Leó. 2 rész. Ára 1 fnt.

Áhitat órái. Zschokke Henrik után kiválogatta és fordította Szász Károly. 2 kötet. Ára 2 fnt 50 kr.

Három fontos vélemény Renan „Jézus élete“ felett. Magyarra fordította Torkos István. Ára 80 kr.

Buda halála. Hún rege XII-éneken. Ára 2 fnt. Kötte 2 fnt 80 kr. Díszkötésben 3 fnt.

A három szoknyás leány. Irt Paul de Kock. Fordította Huszár Imre. Egy rézmetszeti képpel 75 kr.

(132) Eladó jó gyümölcsös. (2—3)

A házsungárdi hegyben van egy e várostól 1/4 óra távolságra fekvő 2505 □ öl kiterjedésű, jó és szép helyen fekvő, legjobb szomszédokkal körvonalazott, néhány száz darabokra menő legkittünbbs legnemesb mindennemű nagy terű gyümölcsfákkal és ropant nagy mennyiségű egyéb hasznos és szép gyümölcsfajú növényekkel és sokféle virágokkal ellátott, most már mindennel készen bevetett gyümölcsös eladó. Ezen gyümölcsöshez 2 jó szekérút vezet, egy jó filegoria is van benne; a többi részletességeit, és kedvező feltételeket meglehet tudni: kül monostorutezában a 134-ik számú tulajdonos

Brassay v. Kronstädter Józsefnél, Kolozsvárt.

Nyomatott az ev. ref. főtanoda betűivel (Bel-farkasutca 74 sz.)

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.